

CIPRA

**Zukunft in den Alpen
Avenir dans les Alpes
Futuro nelle Alpi
Prihodnost v Alpah
Future in the Alps**

PRIHODNOST V ALPAH

**Širjenje znanja –
povezovanje ljudi**

Copyright: CIPRA

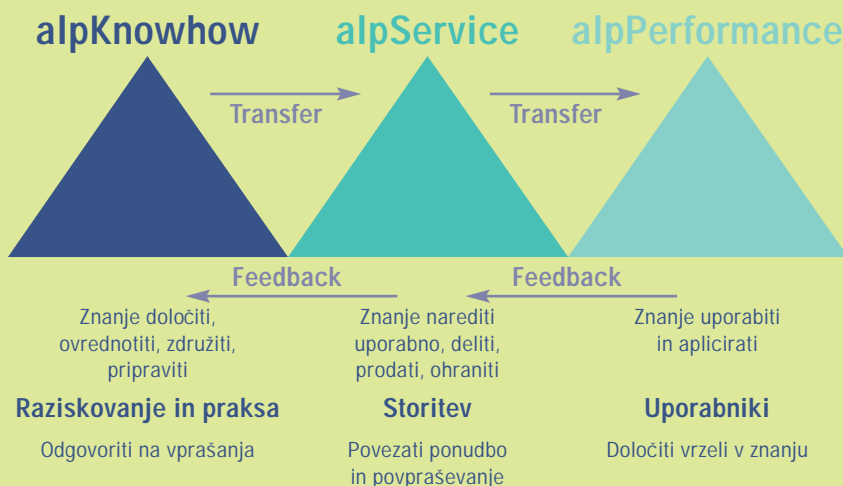

Povezovanje in izmenjava izkušenj in informacij

«Prihodnost v Alpah» je široko zastavljen projekt Mednarodne komisije za varstvo Alp (CIPRA) za upravljanje znanja, katerega cilj je spodbujanje trajnostnega razvoja Alp. Da bi si izmenjali in v praksi preizkusili izkušnje in strokovno znanje ter s tem podali pobude za uveljavitev trajnostnega razvoja na območju Alp, se morajo ljudje, podjetja in inštitucije med seboj povezoovati. Projekt, s katerim CIPRA prispeva k uresničevanju Alpske konvencije, se je začel julija 2004, zaključil pa se bo decembra 2007.

Razširjanje praktičnega znanja

«Prihodnost v Alpah» podpira obstoječe in nove pobude, ki med seboj usklajujejo interese varstva narave, potrebe prebivalstva in znanstvene cilje. Nova spoznanja znanstvenih raziskav in praktične izkušnje se zbirajo, vrednotijo in pripravijo v obliki, da jih je mogoče uporabiti v praksi (alpKnowhow). Dostopnost izsledkov številnim deležnikom zagotavlja projektni del alpService. Projektni del alpPerformance pa pilotnim projektom trajnostnega razvoja, kjer se bodo uporabljala ta znanja, zagotavlja podporo in spremljanje njihovega izvajanja.

Trajnostni razvoj v šestih vsebinskih sklopih

«Prihodnost v Alpah» obravnava šest vsebinskih področij, ki jih predstavljamo na naslednjih straneh: to so ustvarjanje dodane vrednosti na regionalni ravni, socialna kompetenca, zavarovana območja, mobilnost, nove oblike odločanja ter vpliv in nadaljnji razvoj politik in predpisov.

Zbirka znanja: alpKnowhow

Okoli 40 strokovnjakinj in strokovnjakov iz vseh alpskih držav je v prvi fazi projekta alpKnowhow, ki je trajala nekaj mesecev, za vsako projektno temo zbralo in analiziralo aktualno znanje, kot je zajeto v ustreznih raziskavah in publikacijah, ter izkušnje, pridobljene pri izvajanju vzorčnih projektov. Za postopek izbora znanja v projektu «Prihodnost v Alpah» je bil izdelan poseben sistem ocenjevanja.

Rezultati, pridobljeni v projektne delu alpKnowhow, so v angleškem jeziku dostopni na spletnem naslovu www.cipra.org/prihodnost, kjer je za vsakega od šestih vsebinskih sklopov na voljo tudi delovno poročilo, ki vključuje priloge ter seznam 20–40 najpomembnejših publikacij in primerov najboljše in dobre prakse iz vseh alpskih držav in drugih regij. Sintetično poročilo povzema za vseh šest sklopov zaključne sklepe, priporočila in najpomembnejše izjave ter pregledno prikaže celoten potek faze raziskovanja. V okviru projektne dela alpKnowhow sta nastala tudi projektne glosar in zbirka odprtih vprašanj, ki bodo posredovana raziskovalcem.

Copyright: CIPRA

1 Ustvarjanje dodane vrednosti na regionalni ravni

Kako uspešno izkoristiti endogene potenciale za ustvarjanje verig proizvodov in storitev z visoko dodano vrednostjo na regionalni ravni?

«Prihodnost v Alpah» ugotavlja, kateri so dejavniki uspešnosti za verige proizvodov in storitev na regionalni ravni. V ospredju so endogeni viri, kot so socialna in kulturna identiteta, raba zemljišč in kmetijstvo. Skupine strokovnjakov so informacije o uspešnih regionalnih verigah ustvarjanja dodane vrednosti in o oblikah sodelovanja raziskovale na podlagi strokovne literature in primerov dobre prakse ter pri tem ugotovljale, kje so potenciali za ustvarjanje dodane vrednosti na regionalni ravni.

Priporočila

Da bi pospešili ustvarjanje verige regionalnih proizvodov in storitev, so bila v okviru projekta «Prihodnost v Alpah» oblikovana naslednja priporočila: Alpske regije si morajo izbrati **gospodarsko in socialno strategijo, ki bo usmerjena navzven** in bo povezovala lokalne potenciale s povpraševanjem na nacionalni ravni ter si prizadevala za vzpostavitev kooperacij z aglomeracijami zunaj alpskega območja. To bo izboljšalo storitve in trženje proizvodov na območju Alp.

Podpirati je treba razvoj **visoko kakovostnih in do virov prijaznih storitev**. Primera za to sta področje trajnostnega turizma oz. področje upravljanja z naravnimi nesrečami. Občine bi morale prebivalce seznaniti, kako lahko ohranjanjo in trajnostno rabijo endogene vire.

Za uspešnost trženjskih strategij je osrednjega pomena edinstvena ponudba izdelkov oz. storitev (**unique selling points**), **značilna za alpski svet**, razvoj edinstvenih proizvodov, storitev in institucij, pri čemer morata biti inovacija in raba endogenih virov med seboj povezani.

Opredelitev **glavnih usmeritev razvoja v alpskem prostoru** bi lahko prispevala k večjim pristojnostim ključnih deležnikov.

Primeri uspešnih projektov

Izbor primerov dobre prakse

(več primerov na www.cipra.org/prihodnost):

- Inovativnost in sodelovanje v verigi ustvarjanja dodane vrednosti lesa v Združenju za kakovostno leseno gradnjo «Vorarlberger Holzbau» (A)
- Bio Alp Tea: novi izdelki iz ledenega čaja – izdelki iz ekološko pridelanih zelišč (CH)
- «Heu Vital»: spodbujanje ekološkega turizma in hribovskega kmetijstva (D)

2 Socialna kompetenca

Kaj pripravi ljudi do tega, da ne glede na gospodarske in ekološke možnosti ostanejo na območju Alp oz. se tja preselijo? Kako je mogoče krepiti socialno kompetenco posameznika in skupnosti?

Projekt «Prihodnost v Alpah» razjasnjuje odnose med socialnimi strukturami, socialno dinamiko in socialno kompetenco. Atraktivnost določene regije ni nujno povezana s socialno kompetenco. Ekspertna skupina je menila, da so zasnove, kot so «socialna kohezija», «socialni kapital» in «interesi skupnosti», za raziskovanje socialne kompetence še posebej primerne. Omenjene teme so bile analizirane zlasti s socialnoznanstvenega vidika, ponazorili pa so jih primeri dobre prakse.

Priporočila

Da bi izboljšali socialno kohezijo na lokalni ravni in socialno kompetenco, so bila v okviru projekta «Prihodnost v Alpah» oblikovana naslednja priporočila: Lokalna družba v Alpah mora prepoznati svojo **socialno raznolikost** ter spodbujati posebne interese in pričakovanja zlasti žensk, otrok, novih prebivalcev, tujih sodržavljanov, lastnikov počitniških stanovanj itd., saj se tako lahko prepreči socialna izolacija.

Prizadevati si je treba tudi za **skupno identiteto**, ki vključuje identiteto večine prebivalcev, posamezne interesne skupine ter socialne, kulturne, etnične, religiozne in politične manjšine.

Lokalna družba mora razviti **skupno percepcijo** domače regije, v katero so vključene posebnosti vseh posameznih občin in različne aktivnosti. Te zahteve je treba upoštevati pri lokalnem načrtovanju in kulturnih dogodkih.

Podpreti je treba **pobude** za novo, ustrežnejšo infrastrukturo. Ker se obseg državnih subvencij zmanjšuje, javne storitve pa privatizirajo, mora lokalna družba med seboj sodelovati in združevati svoje potrebe in vire.

Primeri uspešnih projektov

Izbor primerov dobre prakse

(več primerov na www.cipra.org/prihodnost):

- Ponovna vzpostavitev povezav med mestom in podeželjem v obliki lokalnih pogodb med potrošniki in kmetovalci (F)
- Kempodium – Allgäuski samooskrbni center (D)
- Življenjski prostor mladih: spodbujanje mladih na slovensko-avstrijskem obmejnem območju (A)

3 Zavarovana območja

Pod kakšnimi pogoji so velika zavarovana območja instrumenti trajnostnega razvoja in hkrati ustrezni instrumenti za varovanje narave?

V okviru projekta «Prihodnost v Alpah» se zbirajo in raziskujejo primeri dobre prakse, saj je tako mogoče prikazati, pod katerimi pogoji lahko zavarovana območja prispevajo k ustvarjanju dodane vrednosti na regionalni ravni. V središču pozornosti so nadsektorske oblike sodelovanja uprav zavarovanih območij s turizmom, kmetijstvom, podjetji in drugimi regionalnimi viri ustvarjanja dodane vrednosti. Poleg tega so ekspertne skupine opravile analizo, kolikšen je prispevek (zlasti večjih) zavarovanih območij in njihovih mrež pri ohranjanju naravne raznolikosti. Težišče so projekti, ki upoštevajo tako regionalni razvoj kot biotsko raznovrstnost.

Priporočila

Da bi povečali prizadevanja zavarovanih območij za hitrejši regionalni razvoj in za ohranjanje naravne raznovrstnosti, so bila v okviru projekta «Prihodnost v Alpah» oblikovana naslednja priporočila:

Zavarovana območja večjih razsežnosti bi se morala opirati na **vodilno ključno osebo**, ki jo je širša javnost že sprejela in je sposobna v projekt vključiti pokrovitelje in prebivalce. Če take močne vodilne osebe ali skupine ni, morajo zavarovana območja sama poskrbeti za izobraževanje svojega administrativnega kadra glede motiviranja, moderiranja kot tudi obvladovanja konfliktov, saj bodo tako lažje dosegla podporo politike, gospodarstva in javnosti. Zavarovana območja, ki bodo šele ustanovljena, si morajo prizadevati za jasno **načrtovanje** upravljanja, v katerem morajo biti že od samega začetka opredeljeni cilji, ukrepi, oblikovanje procesa, pravila sodelovanja itd.. Prav tako se v zasnovo upravljanja v enaki meri vključijo interesi gospodarstva, ekologije in družbe. Z načrtovanjem je treba seznaniti vse prizadete, izkoristiti je treba sinergije in t.i. «win-win situacije» z različnimi akterji.

Redna **evalvacija** in monitoring ekoloških, socialnih in gospodarskih učinkov zavarovanega območja prispevata k ohranjanju motivacije, pozitivnega odnosa in podpore vseh udeleženih akterjev.

Vzpostavitev **ekoloških mrež** med zavarovanimi območji in njihovo okolico je pomemben ukrep ohranjanja biotske raznovrstnosti na večjih površinah.

Primeri uspešnih projektov

Izbor primerov dobre prakse

(več primerov na www.cipra.org/prihodnost):

- Varstvo krajine in biotske raznovrstnosti s pomočjo ekstenziviranja kmetijstva v Narodnem parku Visoke Ture (A)
- Izvajanje sistema Skupnosti za okoljsko ravnanje in presojo (EMAS) v Naravnem parku Mont Avic (I)
- Ekološka mreža v departmaju Isère (F)

4 Prostočasni in turistični promet ter promet dnevnih migracij

Kako se med seboj povezuje ta mobilnost in razvoj prostorskih struktur? Katere rešitve so na voljo za hitro rastoči prostočasni in turistični promet ter promet dnevnih migracij?

V okviru projekta «Prihodnost v Alpah» se zbira in obravnava aktualno znanje s področja mobilnosti na območju Alp. V ospredju je vprašanje medsebojnega povezovanja mobilnosti z gospodarskim in družbenim razvojem alpskih regij. Lahka dostopnost ni vedno odločujoči pogoj, da je neka regija bogatejša. «Prihodnost v Alpah» podaja nove argumente za razpravo o prometni infrastrukturi v Alpah. Da bi povečali znanje in zavest o ekoloških oblikah mobilnosti v Alpah, so ekspertne skupine za področje prostočasnega in turističnega prometa ter prometa dnevnih migracij dodatno pripravile zbirko primerov dobre prakse z alpskega območja in drugih regij.

Priporočila

Da bi projekte nove prometne infrastrukture in njenih posegov v okolje in krajino reševali učinkoviteje, so bila v okviru projekta «Prihodnost v Alpah» oblikovana naslednja priporočila:

Na **javnih razpravah** o projektih nove prometne infrastrukture v Alpah je treba odgovoriti na naslednja vprašanja: kakšni bodo vplivi projektov na obstoječa podjetja, turizem in rabo prostora? Ali bodo zaradi tega ljudje ostali v perifernih regijah? Kako bi lokalno prebivalstvo porabilo sredstva, če bi lahko odločalo o teh vprašanjih?

Tudi **razvojno uspešne regije brez dobre dostopnosti** so lahko dragoceni primeri najboljše prakse: raziskati je treba dejavnike uspešnosti za večjo storilnost v teh regijah.

Za usmerjanje prometnih sistemov in prostorske strukture je potrebnih **več instrumentov** prostorskega in regionalnega načrtovanja, **ki bodo tudi bolj zavezujoči**. Tako se lahko preprečita gradnja nakupovalnih središč zunaj naselij in razpršena gradnja, učinkoviteje se lahko usmerja razvoj naselij in javnega prometa ter bolje organizira izvajanje javnih storitev.

Primeri uspešnih projektov

Izbor primerov dobre prakse

(več primerov na www.cipra.org/prihodnost):

- Začetek ponovnega obratovanja železniške proge na relaciji Merano – Malles Venosta (I)
- «Dorfmobil Klaus» – potrebam prilagojeni javni prevoz (A)
- Pot na delo in v šolo s kolesom (F)

5 Nove oblike odločanja

Katere nove oblike odločanja so perspektivne pri dogovarjanju o pravicah do rabe prostora z vidika trajnostnega razvoja?

Projekt «Prihodnost v Alpah» predstavlja inovativne trajnostne oblike odločanja ter uspešne primere za izboljšanje prakse, ki je trenutno običajna na področju trajnostnega razvoja. V ta namen so ekspertne skupine zbrale in raziskale aktualno znanje in primere dobre prakse na drugih petih vsebinskih sklopih «Prihodnosti v Alpah».

Priporočila

Da bi bil proces odločanja učinkovitejši, so bila v okviru projekta «Prihodnost v Alpah» oblikovana naslednja priporočila:

Med seboj je treba povezati **različne vrste znanja**: znanje, s katerim razpolaga domača regija, znanje, ki prihaja zunaj regije, ter znanje iz znanstveno-raziskovalne dejavnosti in praktično znanje. Prizadevati si je treba za aktiven prenos znanja med različnimi skupinami in pri tem v večji meri upoštevati sorodna strokovna področja.

Individualno **izobraževanje in nadaljnje usposabljanje** ter vzpostavljanje institucij lahko izboljšajo sposobnosti za vodenje procesov in pogajalske sposobnosti posameznikov, s tem pa tudi kulturo odločanja.

Vzpostavitev ustreznih regionalnih platform in **institucij** lahko prispeva k izboljšanju okvirnih pogojev za razpravo in doseglo soglasja pri pogajanjih o prihodnjem razvoju v Alpah.

Primeri uspešnih projektov

Izbor primerov dobre prakse

(več primerov na www.cipra.org/prihodnost):

- Proces participativnega načrtovanja za razvoj naravnega parka Ela (CH)
- Dolgoročni program integriranega razvoja podeželja in prenove vasi (SI)
- Trajnostna mobilnost, okoljska vzgoja in oblikovanje okoljske zavesti v šolah (I)

Copyright: Sasa Dalla Valle

6 Vpliv in nadaljnji razvoj politik in predpisov

Kako vplivajo politike in predpisi na prihodnji prostorski razvoj? Kako jih je treba prilagoditi, da bi v večji meri prispevali k trajnostnemu razvoju? Kako je mogoče izboljšati procese vrednotenja politik in raziskovanja, da bi zmanjšali razkorak med priporočili in izvajanjem v praksi?

Za potrebe projekta «Prihodnost v Alpah» so ekspertne skupine opravile pregled stanja na področju poznavanja vplivov politik in političnih instrumentov na prihodnji prostorski razvoj na območju Alp. Izoblikovale so predloge za prilagoditev politik in instrumentov, ki bodo v večji meri prispevali k trajnostnemu razvoju. Težišče njihovega delovanja so bili instrumenti v politiki regionalnega razvoja in specifičnih politikah za podeželje ali gorska območja, ki si prizadevajo uresničiti cilje trajnostnega razvoja.

Priporočila

Da bi dosegli učinkovitejšo javno politiko z vidika trajnostnega razvoja, so bila v okviru projekta «Prihodnost v Alpah» oblikovana naslednja priporočila: Na regionalni ravni je treba spodbujati celovito in vsestransko politično ravnanje. V ta namen je treba izboljšati izmenjavo informacij in vključiti stališča različnih sektorjev, pomembnih za regionalni razvoj. Izboljšati je treba sodelovanje med različnimi sektorji ter usklajevanje delovanja prizadetih deležnikov. Regionalna politika mora v večji meri upoštevati vire in kapital iz domače regije. Javna politika, ki upošteva potrebe v regiji prek procesa participacije, v katerem sodelujejo vsi prizadeti, ima več možnosti za uspeh.

Lokalni in regionalni projekti, ki se subvencionirajo z javnimi sredstvi, morajo temeljiti na dolgoročnih perspektivah, ki bodo presegle obdobje njihovega financiranja.

Ocenjevanje politike ne sme biti le instrument vrednotenja in nadzora, temveč mora tudi prispevati k iskanju rešitev za ugotovljene pomanjkljivosti ter za motiviranje deležnikov regionalnega razvoja in spodbujanje različnih akcij.

Primeri uspešnih projektov

Izbor primerov dobre prakse

(več primerov na www.cipra.org/prihodnost):

- Ustvarjanje delovnih mest za področje upravljanja zavarovanih območij, odnosov z javnostmi in okoljske vzgoje na Bavarskem (D)
- Trajnostni gospodarski razvoj v obliki čezmejnega sodelovanja zavarovanih območij v ekoregiji Alpe Jadran (A/I/SI)
- Polo Poschiavo: projekt čezmejnega regionalnega razvoja za izobraževanje in e-učenje (CH/I)

Natečaj «Prihodnost v Alpah»

Leta 2005 je CIPRA v okviru projekta «Prihodnost v Alpah» razpisala vsealpski razpis, katerega namen je bil nagraditi najboljše projekte, ki si prizadevajo za uresničevanje trajnostnega razvoja na območju Alp, ter javnost seznaniti z inovativnimi in v praksi že izpeljanimi dejavnostmi in jih med seboj tudi povezati. Na letni strokovni konferenci CIPRE v švicarskem Brigu je nagrade v skupni vrednosti 160.000 evrov prejelo osem projektov.

Vsaka od šestih glavnih nagrad je bila vredna 25.000 evrov, CIPRA pa je podelila še dve posebni nagradi, vsakokrat v višini 5.000 evrov. Tri nagrade so tako prejeli projekti iz Avstrije (Salzburg, Tirolska, Vorarlberg), dve nagradi sta odšli v Italijo (Furlanija, Južna Tirolska), po ena nagrada pa v Nemčijo (Allgäu), Slovenijo in Švico (Graubünden).

570 projektov v spletni zbirki podatkov

Vseh 570 projektov, kolikor jih je sodelovalo na razpisu, si je mogoče podrobneje ogledati na spletnem naslovu www.cipra.org/prihodnost. Pregledovati jih je mogoče tudi po ključnih besedah, šestih vsebinskih sklopih in alpskih državah. Nagrajeni projekti in 15 projektov, ki so prišli v končni izbor, so predstavljeni v nemškem, francoskem, italijanskem, slovenskem in angleškem jeziku.

Nagrajenci bodo denarne nagrade uporabili za nadaljnje izvajanje svojih projektov; pri tem jim bo zagotovljena podpora v okviru projekta «Prihodnost v Alpah». Veliko bodo pridobili tudi od spoznanj, pridobljenih pri izvajanju «Prihodnosti v Alpah», obenem pa bodo ustvarjali novo, praktično znanje, s katerim bodo uveljavljali trajnostni razvoj v Alpah. Nekateri projekti, ki so sodelovali na natečaju, bodo vključeni v nadaljnje aktivnosti «Prihodnosti v Alpah» (npr. organiziranje delavnic).

Copyright: Nikolaus Loretan

Prenos znanja prek osebnih stikov in medijev

Zbrano znanje naj bi se uporabljalo dolgoročno, zato se v projektne delu alpService v več jezikih oblikujejo različne oblike ponudbe, ki so prilagojene vsakokratnim potrebam in bodo na voljo deležnikom v praksi oz. raziskovalni sferi. Delavnice za multiplikatorje iz regij, ki jih «Prihodnost v Alpah» organizira v sodelovanju s profesionalnimi partnerskimi inštitucijami, omogočajo poglobitev tem in izmenjavo čezmejnih izkušenj. Druga možnost za osebne stike so mednarodni posveti in konference, na katerih sodeluje projekt «Prihodnost v Alpah».

Rezultate projekta «Prihodnost v Alpah» bo CIPRA v tiskani obliki predstavila v 3. poročilu o Alpah, informativnem biltenu «CIPRA-Info» ter strokovnih publikacijah. Širša javnost bo o projektu seznanjena v dnevem časopisju.

Dostop do zbranih informacij je možen v e-obliki prek projektnega biltena in podatkovno podprte spletne strani, uporabniki interneta in drugi uporabniki pa lahko na spletnih straneh sodelujejo tudi v forumih.

Uporaba rezultatov v projektih in mrežah

Že v prvi polovici izvajanja projekta sta iz «Prihodnosti v Alpah» izšla dva večja mednarodna projekta, ki sodita v projektno fazo alpPerformance, v kateri deležniki v svojih regijah uporabljajo rezultate, pridobljene v okviru «Prihodnosti v Alpah».

Cilj prvega projekta, tj. Network Enterprise Alp (NENA), ki je bil odobren v okviru programa INTERREG III B in pri katerem sodeluje deset partnerjev iz vseh alpskih držav, je vzpostaviti vsealpsko mrežo malih in srednje velikih podjetij ter podpreti podjetja, katerih dejavnost je usmerjena v trajnostni razvoj.

Drugi projekt je DYNALP², ki ga izvaja Omrežje občin «Povezanost v Alpah» in v okviru katerega alpske občine v praksi uresničujejo priporočila «Prihodnosti v Alpah».

CIPRA

**Zukunft in den Alpen
Avenir dans les Alpes
Futuro nelle Alpi
Prihodnost v Alpah
Future in the Alps**

«Prihodnost v Alpah» je projekt, ki ga izvaja Mednarodna komisija za varstvo Alp CIPRA in financira Sklad za varstvo narave MAVa. CIPRA s projektom prispeva k uveljavljanju trajnostnega razvoja na območju Alp in uresničevanju Alpske konvencije.

Internationale Alpenschutzkommission
Commission Internationale pour la Protection des Alpes
Commissione Internazionale per la Protezione delle Alpi
Mednarodna komisija za varstvo Alp

CIPRA-International, Im Bretscha 22
9494 Schaan/Liechtenstein
www.cipra.org/prihodnost

Kontaktna oseba

Aurelia Ullrich, aurelia.ullrich@cipra.org
Tel. +423 237 40 36

Vodja projekta

Wolfgang Pfefferkorn,
wolfgang.pfefferkorn@cipra.org
Tel. +43 1 544 070 737 ali +423 237 40 30

Oblikovanje: Atelier Silvia Ruppen, Vaduz. Tisk: Gutenberg AG, Schaan.
Papir: 100 % narejen iz odpadnega papirja brez uporabe optičnih bell.